

НАЦРТ

Врз основа на член 18, став 1, алинеја 8, член 20, став 1, алинеја 11 и член 62, став 6 од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги („Службен весник на Република Македонија“, бр. 184/13, 13/14, 44/14, 101/14 и 132/14), и член 15, став 1, алинеја 7 од Деловникот за работа на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги бр.01-4351/1 од 29.08.2014 година, а во согласност со Заклучокот на Советот на Агенцијата бр._____ од _____ 2014 година, Советот на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, на својата ____-та седница одржана на _____ 2014 година, донесе:

НАЦРТ - ПРАВИЛНИК

ЗА МИНИМАЛНИ ТЕХНИЧКИ, ПРОСТОРНИ, ФИНАНСИСКИ И КАДРОВСКИ УСЛОВИ ЗА ДОБИВАЊЕ ДОЗВОЛА ЗА ТЕЛЕВИЗИСКО И РАДИО ЕМИТУВАЊЕ

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Овој правилник ги пропишува минималните технички, просторни, кадровски и финансиски услови, што треба да ги исполнат радиодифузерите за да емитуваат програма на локално, регионално и државно ниво.

Овој правилник не се однесува на радиодифузерите, во делот на одредбите за задолжително поседување на студиски или други дополнителни простории, во случај кога програмскиот сервис содржи само емисии кои во целост се подготвуваат или веќе се подготвени на друго место (специјализирана музичка, филмска или спортска програма, телешопинг програма и сл.).

Овој правилник, во делот на основните просторни услови и параметри, не се однесува на случаите кога преносот, односно снимањето, се одвива надвор од студиски простор (стадион, културна или спортска манифестација, на отворен простор, собир на граѓани и сл.).

II. ОПШТИ УСЛОВИ ЗА СИТЕ РАДИОДИФУЗЕРИ (РАДИЈА И ТЕЛЕВИЗИИ)

Член 2

Радифузерот, за да врши радио или телевизиско емитување во подрачјето за кое ја добил дозволата за телевизиско и радио емитување од Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, за одредено ниво на гледаност/односно слушаност (државно, регионално или локално ниво), треба да располага со опрема и технички средства со кои обезбедува квалитетно производство и емитување на својата програма.

Опремата треба да е функционална, одржувана и сервисирана, за што одговорен е самиот радиодифузер.

Во случај на чести прекини или поголем технички проблем кој влијае на квалитетот на произведената програма, радиодифузерот треба да ја извести Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги.

За емитување на својата програма, радиодифузерите можат да користат радиофреквенции, капацитет на дигитален терестријален мултиплекс, сателит или капацитет од оператор на јавна електронска комуникациска мрежа која не користи ограничен ресурс.

Секој радиодифузер, за просториите од каде што ја создава, односно иницијално ја емитува својата програма и каде што врши контрола и снимање на излезниот сигнал (студио и режија), мора да има изведено заштитно заземјување.

Секој радиодифузер во својот објект треба да поседува непрекинато напојување, со кое ќе обезбеди струјна независност за функционирање на основните функции на радиодифузерот, односно непречено емитување на програмата. Во зависност од нивото на гледаност/односно слушаност (државно, регионално или локално ниво), радиодифузерите треба да ги задоволат следниве критериуми во однос на непрекинатото напојување:

- за регионално и локално ниво: целосна струјна независност од најмалку 1 (еден) час;
- за државно ниво: целосна струјна независност од најмалку 6 (шест) часа.

III. УСЛОВИ ЗА РАДИО ПРОГРАМСКИ СЕРВИСИ (РАДИО)

Основни технички услови, стандарди и параметри

Студио

Член 3

Секое радио кое планира на својот програмски сервис да продуцира говор и/или музика во живо или одложено од своите простории, мора да има акустички обработен студиски простор - студио.

Заеднички параметри за студијата се:

- студиото треба да биде акустички обработено и изолирано од надворешната бучава;
- време на реверберација T_r :

$$0,25 \text{ s} < T_r < 0,4 \text{ s}$$

каде T_r не смее да отстапува повеќе од $\pm 0,05 \text{ s}$ од номиналната вредност во опсегот од 200 Hz до 4.000 Hz; и

- задолжителна употреба на вентилација и климатизација (се препорачува централна климатизација/вентилација).

Член 4

Студиото или просторот за снимање или емитување најави, вести, изјави, коментари, интервјуа, разговори, трибини, собири, читање текстови и слични говорни информации треба да ги задоволува следниве критериуми:

- површината на акустички обработената просторија не смее да биде помала од 9 m^2 ;
- ако е предвидено во студиото истовремено да присуствуваат повеќе од две лица, површината на просторијата треба да биде зголемена за 2 m^2 по лице;

- минималната висина на акустички обработениот простор треба да изнесува 2,6 m.

Просторија за режија

Член 5

Просторија за режија е просторија во која со помош на електронски и електроакустички уреди се води, подготвува или произведува програмата со говорна или музичка содржина и се извршува објективна и субјективна контрола на звукот и на излезниот сигнал.

Секое радио задолжително мора да поседува просторија за режија.

Просторијата за режија мора да ги исполнува следниве критериуми:

- површината на просторијата после акустичката обработка да изнесува 10 m^2 , со висина на обработениот простор од 2,6 m;
- обликот на просторијата да биде правоаголен или трапезоиден. Поради стереофонијата потребно е да се обезбеди просторна и акустичка симетрија т.е. оската на симетрија и оската на слушање да се совпаѓаат.
- просторијата за режија треба да биде акустички обработена и изолирана од надворешната бучава.
- време на реверберација T_r :

$$0,25 \text{ s} < T_r < 0,4 \text{ s}$$

каде T_r не смее да отстапува за повеќе од $\pm 0,05 \text{ s}$ од номиналната вредност во опсегот од 200 Hz до 4.000 Hz, и

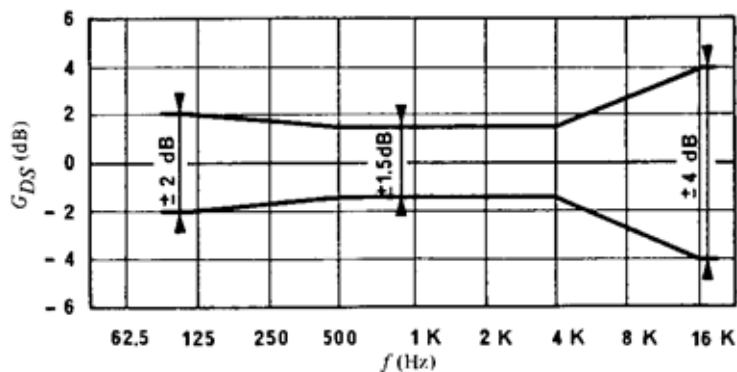
- во просторијата за режија да има задолжителна употреба на вентилација и климатизација.

Доколку е предвидено во просторијата за режија истовремено да присуствуваат повеќе од две лица, површината на просторијата треба да се зголеми за 2 m^2 по лице.

Член 6

Режијата може истовремено да се користи и како студио во случај кога радио програмскиот сервис во своите емисии содржи и говорен дел.

Во овој случај техничарот/водителот, како и другите лица кои треба да имаат контрола на тонот (соговорниците, тон мајстор и сл.) на програмата, задолжително мора да користат слушалки, чија фреквенциска карактеристика треба да биде во согласност со слика 1.

Сл. 1 - Дозволени толеранции за амплитудно-фреквенциската карактеристика на студиските мониторинг слушалки (според ITU препораката – ITU-R BS. 708)

Во случај кога просторијата за режија се користи и како студио, потребно е да ги исполнува следниве критериуми:

- површината на просторијата после акустичката обработка да изнесува 15 m², со висина на обработениот простор од 2,6 m; и
- доколку е предвидено во просторијата студио/режија истовремено да присуствуваат повеќе од две лица, површината на просторијата треба да се зголеми за 2 m² по лице.

Дополнителни простории

Член 7

Секоја радио станица за подрачјето за кое има добиено дозвола односно за одредено ниво на слушаност (државно, регионално или локално ниво), и која планира на својот програмски сервис, освен претходно снимени содржини од друга продукција, да емитува и сопствена програма продуцирана во живо или одложено (вести, разговори со гости, квизови и сл.), мора задолжително да поседува:

- просторија за новинари (редакција) и за други учесници во програмата;
- архива која служи за чување на аудио содржини кои произлегуваат од обврската за чување на снимки во траење од најмалку 60 дена, архивата може да биде сместена и во простории за друга намена;
- просторија за сместување на техничко-информатичката опрема, во која треба се смести активната опрема, со соодветна вентилација и климатизација како и уреди за непрекинато напојување, и
- просторија-тоалети.

Квалитет на сигналот

Член 8

Аудио сигналот мора да биде пренесуван најмалку во стерефонична техника, освен кога се работи за историски материјали снимени монофонично.

Секој радиодифузер треба да поседува метод за регулација на висината и динамиката на тонот.

IV. КАДРОВСКИ УСЛОВИ **Број и структура на вработените**

Член 9

Бројот и структурата на вработените за радио на државно ниво од општ формат, треба да бидат најмалку 10 (десет) лица, од кои 3 (три) лица со висока стручна спрема (ВСС), вработени како новинари.

Бројот и структурата на вработените за радио на државно ниво од специјализиран формат треба да бидат најмалку 5 (пет) лица, од кои 2 (две) лица со висока стручна спрема (ВСС), вработени како новинари.

Бројот и структурата на вработените за радио на регионално ниво, треба да бидат најмалку 5 (пет) лица, од кои 3 (три) лица со висока стручна спрема (ВСС), вработени како новинари.

Бројот и структурата на вработените за радио на локално ниво, треба да бидат

најмалку 3 (три) лица, од кои 2 (две) лица со висока стручна спрема (ВСС), вработени како новинари.

Како вработени лица, освен лицата во редовен работен однос се сметаат и лицата ангажирани по други законски основи согласно позитивните законски прописи во Република Македонија.

V. УСЛОВИ ЗА ТЕЛЕВИЗИСКИ ПРОГРАМСКИ СЕРВИСИ (ТЕЛЕВИЗИЈА)

Основни технички и просторни услови, стандарди и параметри за студискиот дел на телевизиите кои емитуваат програма на локално и регионално ниво

Студио

Член 10

Секоја телевизија, која планира на својот програмски сервис да прикажува сопствена програма продуцирана во живо или одложено (вести, разговори со гости, квизови и сл.), мора да има акустички обработен студиски простор – (телевизиско) студио.

Во зависност од намената и бројот на луѓето кои се планираат истовремено да присуствуваат во телевизиското студио, студискиот простор мора да ги задоволува следниве критериуми и да има:

- акустички обработена површина од 25 m²
- висина од 2,6 m, и
- соодветно изведена вентилација и климатизација.

Просторија за режија

Член 11

Просторија за режија е просторија во која што со помош на електронски, електроакустички и видео уреди се води, подготвува или произведува програма со аудиовизуелна содржина и се извршува објективна и субјективна контрола на аудио и видео излезниот сигнал, се врши контрола на светлото во студиото и контрола на камерите.

Површината на просторијата за режија треба да изнесува 12 m².
Секоја телевизија задолжително мора да има просторија за режија.

Просторија за монтажа

Член 12

Просторија за монтажа е просторија каде се врши монтирање на емисиите кои треба да бидат подготвени за емитување и може да биде дел од некоја друга просторија (на пример, просторијата за режија или просторијата за редакција), каде се врши финализирање на емисиите од програмски и технички аспект.

Дополнителни простории

Член 13

Просторија за архивирање е просторија која телевизијата мора да ја обезбеди

за архивирање на снимените аудиовизуелни материјали. Просторијата за архивирање може да биде посебна или да биде дел од некоја друга просторија.

Просторија за редакција е посебна работна просторија за новинарите.

Просторија за сместување на техничко-информатичката опрема е просторија во која се сместува активната опрема, со соодветна вентилација и климатизација, како и уредите за непрекинато напојување. Оваа просторија може да биде дел од некоја друга просторија.

Просторија за шминкерница со гардероба е просторија каде што се подготвуваат учесниците во програмата пред својот настап, и

Просторија – тоалети.

Основни технички и просторни услови, стандарди и параметри за студискиот дел на телевизиите кои емитуваат програма на државно ниво

Просторни услови

Студио

Член 14

Секоја телевизија која планира на својот програмски сервис да прикажува сопствена програма продуцирана во живо или одложно (вести, разговори со гости, квизови и сл.), мора задолжително да има акустички обработен студиски простор – телевизиско студио.

Во зависност од намената и бројот на луѓето кои се планираат истовремено да присуствуваат во телевизиското студио, студискиот простор мора да ги задоволува следниве критериуми и да има:

- акустички обработена површина од 25 m²,
- висината треба да изнесува 2,6 m, и
- соодветно изведена вентилација и климатизација.

Потребно време на реверберација во студиото

Член 15

Потребното време на реверберација во телевизиското студио зависи од волуменот на просторијата. Во опсегот од 200 Hz до 4.000 Hz тоа се одредува согласно следнава формула:

$$T_r = 0,25 (V/V_0)^{1/3} \text{ sec};$$

Каде што:

T_r - е потребното време на реверберација изразено во секунди; V е волуменот на просторијата во кубни метри (m³) и V_0 е референтен волумен кој изнесува 100 m³.

Дозволеното отстапување од потребното време на реверберација, пресметано според горната формула во опсегот од 200 Hz до 4.000 Hz, изнесува +0,05 sec.

Ниво на осветленост во студиото

Член 16

Нивото на осветленост во студиото треба да го задоволува минимумот што се бара согласно техничките карактеристики на камерите кои се употребуваат во соодветната просторија.

Препорачливо е користење на т.н. ладно светло за осветлување на студијата.

Просторија за режија

Член 17

Просторија за режија е просторија во која што со помош на електронски, електроакустички и видео уреди се води, подготвува или произведува програма со аудиовизуелна содржина и се извршува објективна и субјективна контрола на аудио и видео излезниот сигнал, се врши контрола на светлото во студиото и контрола на камерите.

Секоја телевизија задолжително мора да има просторија за режија.

Просторијата за режија треба да ги исполнува критериумите наведени во член 5 на овој правилник, освен одредбата за минимална површина, која треба да изнесува 12 m².

Главна контролна просторија – (Master-control room)

Член 18

Главна контролна просторија (Master-control room) е просторија каде со помош на електронски, електроакустички и видео уреди кои се премногу бучни или кои премногу се загреваат, поради што не можат да се сместат во просторијата за режија или во просторијата за контрола на продукцијата, се извршува објективна и субјективна контрола на аудио и видео излезниот сигнал во моментот кога е подготвен за емитување.

Од главната контролна просторија се врши и координација и склопување на аудиовизуелни содржини од повеќе студија (доколку радиодифузерот ги поседува) кои се подготвени за емитување.

Просторијата од став 1 од овој член треба да ги исполнува критериумите наведени во член 5 на овој правилник.

Секоја телевизија која емитува програма на државно ниво препорачливо е да поседува главна контролна просторија.

Во случај кога телевизијата нема наменска главна контролна просторија, тогаш главната контрола на аудиовизуелните содржини се врши во режијата.

Просторија за монтажа

Член 19

Просторија за монтажа е просторија каде се врши монтирање на емисиите кои треба да бидат подготвени за емитување.

Акустичка изолација на телевизиските студија и контролни простории

Член 20

Студиото и просторијата за режијата треба да бидат акустички обработени и изолирани од надворешната бучава, како и од бучавата што ја предизвикуваат уредите за вентилација и климатизација.

Дозволеното ниво на бучава и непожелни звуци во телевизиските студија и во просторијата за режија на висина од 1,2 метри од подот, не смее да ги надминува вредностите на кривата HP 20 од табела 1.

НР криви	Фреквенција (Hz)								
	31,5	63	125	250	500	1к	2к	4к	8к
20	69,0	51,3	39,4	30,6	24,3	20,0	16,8	14,4	12,6

Табела 1 – Дозволено ниво на бучава -
јачина на звучен притисок во dB во однос на 20 μ Pa - rms за октавна низа.

Дополнителни простории

Член 21

Просторија за архивирање е просторија каде што под посебни услови се чуваат и архивираат снимените аудио-визуелни материјали. Оваа просторија мора да биде одделена од другите простории, со исклучок на просторијата за техничко-информатичка опрема, која може да биде во состав на просторијата за архивирање.

Просторија за редакција е посебна работна просторија за новинарите.

Просторија за сместување на техничко-информатичката опрема е просторија во која се сместува активната опрема, со соодветна вентилација и климатизација, како и уредите за непрекинато напојување. Оваа просторија може да биде дел од некоја друга просторија.

Просторија за шминкерница со гардероба е просторија каде што се подготвуваат учесниците во програмата пред својот настап, и Просторија – тоалети.

VI. КАДРОВСКИ УСЛОВИ

Број и структура на вработените

Член 22

Бројот и структурата на вработените за телевизија на државно ниво кои емитуваат програма терестријално, од општ формат, треба да бидат 80 (осумдесет) лица, од кои 30 (триесет) лица со висока стручна спрема (ВСС), вработени како новинари.

Бројот и структурата на вработените за телевизија на државно ниво кои емитуваат програма терестријално, од специјализиран формат треба да бидат 30 (триесет) лица, од кои 10 (десет) лица со висока стручна спрема (ВСС), вработени како новинари.

Бројот и структурата на вработените за телевизија на државно ниво кои емитуваат програма преку сателит и јавна електронска комуникациска мрежа што не користи ограничен ресурс, од општ формат, треба да бидат 30 (триесет) лица, од кои 10 (десет) лица со висока стручна спрема (ВСС), вработени како новинари.

Бројот и структурата на вработените за телевизија на државно ниво кои емитуваат програма преку сателит и јавна електронска комуникациска мрежа што не користи ограничен ресурс, од специјализиран формат треба да бидат 30 (триесет) лица, од кои 10 (десет) лица со висока стручна спрема (ВСС), вработени како новинари.

Бројот и структурата на вработените за телевизија на регионално ниво, треба да бидат најмалку 10 (десет) лица, од кои 5 (пет) лица со висока стручна спрема (ВСС), вработени како новинари.

Бројот и структурата на вработените за телевизија на локално ниво, треба да бидат најмалку 5 (пет) лица, од кои 3 (три) лица со висока стручна спрема (ВСС), вработени како новинари.

Како вработени лица, освен лицата во редовен работен однос се сметаат и лицата ангажирани по други законски основи согласно позитивните законски прописи во Република Македонија.

VII. ФИНАНСИСКИ УСЛОВИ ЗА СИТЕ РАДИОДИФУЗЕРИ (РАДИЈА И ТЕЛЕВИЗИИ)

Член 23

Радиодифузерите се должни да обезбедат финансиски средства за непречено вршење на дејноста обезбедување на телевизиско или радио емитување за која им е доделена дозволата од страна на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, што подразбира исполнување на обврските предвидени со позитивните законски прописи во Република Македонија и подзаконските акти донесени од страна на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги.

VIII. ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 24

Со денот на влегувањето во сила на овој правилник престанува да важи Правилникот за техничките, просторните, финансиските и кадровските услови за добивање дозвола за вршење радиодифузнадејност, бр.01-4412/1 од 08.11.2013 година („Службен весник на Република Македонија“ бр.154/2013).

Член 25

Овој Правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. _____
_____.2014 година
Скопје

**Агенција за аудио и
аудиовизуелни медиумски услуги
Претседател на Советот на Агенцијата,**

Лазо ПЕТРУШЕВСКИ